

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzlar:

Mesleğin Bir Başka Ülkede Uygulanması

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek
Revizyon: Tuğçe Selin Tağmat

26-28 Şubat 2002 tarihinde İspanya-Barselona'da yapılan 95. UIA Konsey Toplantısı'nda kabul edilmiş, 26 Mayıs 2004'te Meksika-Villahermosa'da gerçekleştirilen 100. Konsey Toplantısı'nda değişiklik yapılmıştır.

MUTABAKAT METNİ POLİTİKASINDAN

Mimarlar, kayıtlı olmadıkları bir ülkedeki projeler için hizmet sundukları zaman, yasal, çevresel, sosyal, kültürel ve tarihi miras faktörlerinin, gereğince ve etkin bir şekilde kavranmasını güvence altına almak üzere, yerel bir mimarla işbirliği yapacaktır. Bu işbirliğinin koşulları, UIA etik kurallarına ve yerel mevzuata uyulması kaydı ile, sadece ilgili taraflarca belirlenmelidir.

ÖNSÖZ

UIA, ikili ve çok taraflı "karşılıklı tanıma" anlaşmalarının, Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması (GATT), Ticaret ve Hizmetler Genel Anlaşması (GATS) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) bağlamında teşvik edilmesi konusunda karardır. Mimarlık mesleğinde "karşılıklı tanıma"ya ve/veya "serbest ticaret anlaşmaları"na ilişkin gelişmelerden edinilen deneyim; bu süreçte, yabancı mesleki nitelik standartlarıyla yerel nitelik standartları arasındaki farklılığın tanımlanması ve bunların arasında köprü kurabilecek denkliklerin sağlanması yollarının tartışılıp görüşülmesi gereğini ortaya koymaktadır. Bu süreçte, her ülkenin yasama erkine, çevresel, sosyal, genel sağlık, güvenlik ve refaha ilişkin alanlarda yurttaşlarının yararına, hangi düzeyde uygun olursa olsun, kendi mesleki standartlarını oluşturma hakkı tanınmalıdır.

Mutabakat; standartlar, uygulamalar, koşullar açısından, UIA üyesi ülkelerin kültür çeşitliliğini yansıtan farklılıkları olduğunu dikkate almakta ve mimarlar topluluğu temsilcilerinin, toplum yararına en iyi hizmeti sunacak standartlar ve uygulamalar konusunda görüş birliğine ulaşmak üzere girişeceği çabalarda bir ilk adım niteliğini taşımaktadır. UIA; ikili ve çok taraflı "karşılıklı tanıma" ve/veya "serbest ticaret anlaşmaları"nın görüşülmesinin ve hayata geçirilmesinin zaman alacağını göz önünde tutarak, henüz "karşılıklı tanıma" ve/veya "serbest ticaret anlaşması" bulunmayan durumlarda her sektörün kendisine özgün kılavuzlara ve koşulları belirleyen protokollere gereksinim olduğu görüşündedir. Mesleği Bir Başka Ülkede Uygulama Mutabakat Belgesi; üye mimarlar arasında eşitlik sağlama ve "karşılıklı tanıma" ve/veya "serbest ticaret anlaşmaları"nın bugünkü gibi sınırlı mahiyette değil de daha yaygın belirleyicilikte olacağı günlere bir köprü oluşturma amacını taşımaktadır. Aşağıdaki kılavuz, mimarların yabancı bir ülkede mesleği uygulama koşullarının belirlenmesi için uygun bir mekanizma sağlanması arzusunda olan UIA üye kesimlerince benimsenmesi önerilen bir protokol için gerekli olabilecek tartışma başlıklarını gündeme getirmektedir.

GİRİŞ

Birçok ülkede mimarlar, mesleği uygulayabilmek için kayıt yaptırmak, ruhsat ya da sertifika almak zorundadırlar. Yabancı bir ülkede mesleği uygulamak kavramı, kayıt olmadıkları, ruhsat ya da sertifika sahibi olmadıkları bir ülkede proje yapmak üzere görevlendirilen gerçek ya da tüzel kişi mimarların durumunu kapsar.

UIA, mimarların hizmet vermek üzere sorumluluklarının ve yeteneklerinin yabancı yetki alanlarına da taşınabilmesine duyulan ihtiyacı kabul etmektedir. UIA'nın amacı, UIA'ya üye herhangi bir ülkenin yetkili mercileri tarafından tanınmış bulunan bir mimarın, bütün UIA üye kesimlerinin ülkeleri tarafından, ikili ya da çok taraflı anlaşmalar aracılığıyla tescil/ruhsat/sertifika alabilecek şekilde tanınması ve bu ülkelerde bir mimar olarak iş kurma olanağının kabul edilmesidir.

UIA; yerel çevresel, sosyal ve kültürel etkenler ile etik ve yasal standartlar konusunda duyarlılığın geliştirilmesi ihtiyacını kabul etmektedir. Bu doğrultuda UIA Genel Kurulu, "Mimarlık Uygulamasında Önerilen Uluslararası Meslek Standartları UIA Mutabakatı"nı kabul etmiş bulunmaktadır. Mutabakat ve ilgili Politika Kılavuzları mimarlık mesleği ve mesleğin gerektirdiği standartlar için en iyi uygulamayı tanımlamaya çalışırken, diğer taraftan mimarlık hizmetlerinin ve mimarlara ait (tescil/ruhsat/sertifika türü) belgelerin diğer ülkelerde geçerli olabilmesine olanak sağlayan "karşılıklı tanıma" ve/veya "serbest ticaret anlaşmaları"nın ilgili taraflarca görüşülmesini kolaylaştırmayı da amaçlamaktadır.

Uzun süredir yürürlükte olan "UIA Danışmanlık Hizmetlerinde Mesleki Ahlak Uluslararası Kuralları", "Yabancı ülkeden gelen bütün danışmanların, projenin uygulandığı ülkenin danışmanları ve meslek adamları ile birlikte ve uyum içinde çalışmalarını" öngörmektedir

MESLEĞİN BİR BAŞKA ÜLKEDEN UYGULANMASINA İLİŞKİN KILAVUZ

Bu kılavuzu benimseyen Uluslararası Mimarlar Birliği üye kesimlerinin ya da ülkelerin, (bundan sonra "mutabakat" olarak anılacak olan) "Mimarlık Mesleği Uygulamasında Önerilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Üzerinde UIA Mutabakatı" belgesinin, yerel ve yabancı mimarların işbirliği altında yapılacak görüşme ve anlaşmalar için bir politika çerçevesi oluşturduğunu kabul etmeleri tavsiye edilir.

UIA Mutabakatı ve ilgili kılavuzlar uluslararası meslek uygulaması için standartları belirlemeye çalışırken, UIA üye kesimi ülkeler arasında uygulama ve gelenek farklılıkları olabileceği de kabul edilmektedir.

"Yabancı Ülkede Meslek Uygulaması" anlaşmalarına giren mimarlar:

1) Mesleki yükümlülükler ve sigortaya ilişkin düzenlemeler, geçerli yargı kararları ve benzeri konuların yerel mevzuata uygun olmasını veya iş görüşmeleri sonunda belirlenmesini, daha da uygunu yerel mimar, yabancı mimar ve işveren arasında yapılacak anlaşmalarla belirlenmesini ve taraflar arasında yapılacak anlaşmalarla formüle edilmesini,

2) Kamusal yükümlülükler ile mimarın görevlerini ve mimarlık mesleğinin uygulanmasını belirleyen yasa ve yönetmeliklere ilişkin konuların her iki mimarın sorumluluğunda olduğunu ve müştereken değerlendirileceğini,

3) Aşağıda belirtilen koşulların yerel mevzuat çerçevesinde mesleği uygulayan yabancı mimar için geçerli olduğunu;

kabul etmelidir.

1. Bu kılavuzda mimar, bir ülkede yetkili merci tarafından tanınan ve tescil/ruhsat/sertifika verilmiş bir meslek adamıdır. "Yerel mimar" ise, projenin uygulanacağı ülkede mesleği uygulayan tescilli/ruhsatlı/sertifikalı bir (özel veya tüzel) kişidir. "Yabancı mimar" başka bir ülkede tescilli/ruhsatlı/sertifikalı ve mesleği uygulayan ancak, projenin yapılacağı ülkede tescilli/ruhsatı/sertifikası olmayan bir (özel veya tüzel) kişidir.

2. Ev sahibi ülke ve yabancı mimarın geldiği ülkenin ilgili kurumları arasında “karşılıklı tanıma” veya “serbest ticaret anlaşması”nın bulunmadığı durumlarda:

- Kendi ülkelerinde ilgili kurum tarafından verilmiş tescil, ruhsat, sertifikası bulunan ancak, ev sahibi ülkede bu tür bir kaydı olmayan yabancı mimarlar, yerel yasalara ve uygulamalara uygun olarak, her mimar için ayrı kişisel işlemle kabul edilirler ve bu mimarların tescilli/ruhsatlı/sertifikalı yerel mimarlarla işbirliği içinde mesleği uygulamalarına izin verilir.
- Tescil/ruhsat/sertifika verilmesi konusunda yetkili mercilerin olmadığı ülkelere gelen yabancı mimarlar, projelerin yapılacağı ülkelere geçerli olan tescil/ruhsat/yeterlik standartlarına tabi tutulmalıdır.
- Bir yabancı mimarın, başka bir ülkede, o ülkeden bir yerel mimarın projenin tasarımının elde edilmesi, belgelenmesi ve sözleşme yönetim hizmetlerine anlamlı ve ciddi ölçüde katılımı ve katkısı olmaksızın bir hizmet bağlantısına girmesine izin verilmemelidir. Yabancı mimarın, lisansa sahip olmadığı bir ülkede uluslararası bir yarışmaya katılması halinde, ancak yarışmayı kazanması ve projeye devam etmek üzere görevlendirilmesi durumunda böyle bir koşula tabi tutulması gerekir.

2.1 Yabancı mimarlar;

- a. Bir ülkede geçerli yasal mevzuata göre yetkili bir merciden alınmış ve kendilerine “mimar” unvanını kullanma ve o ülkede herhangi bir sınırlama olmaksızın mesleği uygulama izni veren, geçerli bir tescil/ruhsat/sertifikaya sahip olduklarını, ilgili ulusal veya uluslararası yetkililere göstermeye hazır olmalıdırlar.
- b. Yeterlik ve deneyimlerine ilişkin kanıtları temin etmelidirler.
- c. Herhangi bir suçtan hüküm giymemiş olduklarını, mesleki ahlak kurallarına aykırı davranmaktan haklarında ceza bulunmadığını belgelemelidirler.

2.2 Yabancı bir mimarın bulunduğu bir projede mimar olarak görev aldıktan hemen sonra yerel mimar, yabancı mimarın niteliklerine ilişkin bilgiler ile birlikte bu yabancı mimarla olan ilişkisini açıklayan ve anlaşma konusu projeyi tanımlayan bir belgeyi ilgili kuruma verecektir.

2.3 Yerel ve yabancı mimarların her ikisi de işbirliklerinde, projenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek gerekli uzmanlık ve deneyime sahip olduklarını kanıtlamalıdırlar.

2.4 Birlikte çalışmakta olan mimarlar tarafından yapılmakta olan hizmetler, projede yer alan yabancı mimar ve gerekli yetkinliğe sahip bir yerel mimar tarafından, birlikte ve belirgin bir işbölümüyle yerine getirilmelidir.

2.5 Herhangi bir belge veya projenin üzerine müellif adı konulurken, yerel mimar ve yabancı mimara ait sorumluluklar ayrı ayrı ve açık olarak belirtilecektir.

2.6 İlgili yerel kurumca talep edilmesi durumunda, yabancı UIA üye kesiminin ilgili kurumu, yabancı mimarın durumunu, paragraf 2.1’de belirtildiği şekilde doğrulamayı kabul edecektir.

2.7 Yabancı mimar, bulunduğu yabancı ülkenin yasalarına ve mesleği uygulama kurallarına, yapı mevzuatı vb. koşullarına uymayı kabul etmelidir.

2.8 İşbirlikteliği oluşturan yerel ve yabancı mimarların, UIA Mesleki Ahlak Standartlarını göz önünde tutan ve kurallara uygun, tarafların haklarını gözeten, adil anlaşmalar yapmaları gereklidir. İşbirlikteliği yapan mimarlar arasında bir anlaşma geliştirilirken göz önünde tutulması öngörülen konuları ve ilkeleri içeren sayısız kitap ve örnek belge geliştirilmiş bulunmaktadır.

3. İki ülkenin yetkili kurumları arasında karşılıklı tanıma anlaşmasının bulunduğu durumlarda bu kılavuz geçerli değildir.

Başka Bir Ülkede Mesleği Uygulama Yazım Kurulu

James A. Scheeler, Başkan

Luis M. Rossi

Carlos Maximiliano B. Fayet

Andreas Gottlieb Hempel

Tillman Prinz

Dato' Hahi Esa Bin Mohamed

Artur Jasinski

Edward D'Silva

Susan M. Allen